

Цільмак О. М. – доктор юридичних наук, професор, професор кафедри психології Національного університету «Одеська юридична академія», м. Одеса
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-7348-4876>

Класифікація професійно важливих якостей психолога-консультанта

У статті зауважено, що значною є кількість наукових доробків, у яких висвітлено перелік професійно важливих якостей психолога-консультанта. Однак учені до єдиної думки щодо переліку професійно важливих якостей психолога-консультанта досі не дійшли. Зазначено, що деякі автори професійно важливими якостями вважають уміння, навички, віру тощо, хоча це різні наукові категорії. **Метою** нашого наукового дослідження є систематизація, класифікація та групування професійно важливих якостей, що мають бути притаманні психологові-консультантові, за їх персональною сферою в структурі характеру. **Методологія.** На підставі аналізу наукових напрацювань було відібрано професійно важливі якості психолога-консультанта, на підставі яких розроблено анкету та проведено анонімне анкетування 53 практикуючих психологів-консультантів, яким було запропоновано визначити необхідний рівень їх розвитку. Після статистичного обчислення результатів було відібрано якості із середнім, високим і дуже високим ступенями розвитку, які згодом було систематизовано, класифіковано та згруповано за персональною їх сферою в структурі характеру. **Наукова новизна.** У статті вперше класифіковано та згруповано професійно важливі якості психолога-консультанта за персональною їх сферою у структурі характеру: інтелектуальні, вольові, комунікативні, сенсорно-перцептивні, суспільно спрямовані та самопрезентаційні. До інтелектуальних професійно важливих якостей психолога-консультанта віднесено розсудливість, гнучкість, критичність, прогностичність, проникливість, спостережливість, креативність, імажинативність і рефлексивність; до вольових: а) цілепокладальна вольова якість – цілеспрямованість; б) саморегулятивні – терплячість, витриманість, самовладання, самоврядування; в) самоорганізаційні – організованість, дисциплінованість; г) морально спрямована – відповідальність. До комунікативних віднесено такі підгрупи якостей: а) комунікативно-етичні – толерантність, тактовність, коректність, делікатність, неупередженість; б) комунікативно-технологічні – дипломатичність, діалогізм; в) комунікативно-позиціональні – товариськість, контактність, відкритість, асертивність. До сенсорно-перцептивних віднесено синтонність, емпатійність, чуйність. До самопрезентаційних – автентичність, доброзичливість, конгруентність. До соціально спрямованих – альтруїстичність, надійність, гуманізм. **Висновки.** Групування професійно важливих якостей психолога-консультанта за їх персональною сферою в структурі характеру сприятиме системному й усвідомленому підбору за напрямками необхідного психодіагностичного інструментарію, який своєю чергою забезпечить якість професійно-психологічного відбору кандидатів на посаду психолога-консультанта. Перспективним напрямом дослідження є визначення еталонного профілю ступеня розвитку професійно важливих якостей психолога-консультанта Національної поліції.

Ключові слова: професійно важливі якості; психолог-консультант; психологічне консультування; професійно-психологічний відбір; поліція.

Вступ

Психологічне консультування є однією з форм психологічної допомоги об'єктів психологічного супроводження Національної поліції України. Бути психологом-консультантом – справа непроста, оскільки зазначена форма психологічної допомоги є емоційно та когнітивно складною і непередбачуваною. Тому вагоме значення для психологічного консультування має сукупність взаємопов'язаних і взаємозумовлених психологічних характеристик психолога-консультанта, а саме професійно важливих здібностей, мотивації, світогляду, якостей тощо.

Аналізуючи напрацювання в галузі психологічного консультування, слід зауважити, що вчені присвячують свої наукові праці як висвітленню загальних питань психологічного консультування (Goodyear et al., (2016); Bedi et al., 2011; Pavlova, 2018 та ін.), так і переліку професійно важливих якостей (надалі – ПВЯ), що мають бути притаманні

психологові-консультантові. Науковці, досліджуючи професійно важливі якості психолога-консультанта, по-різному їх визначали та класифікували. Аналізуючи наукові розвідки, встановлено, що, поперше, науковці не дійшли єдиної думки щодо переліку ПВЯ психолога-консультанта. Зокрема, у своїх працях вони виокремлюють такий перелік професійно важливих якостей психолога-консультанта, як:

– духовність, емпатійність, відкритість, етичність, мудрість, порядність, стриманість, терплячість, віра в іншу людину, благородство тощо (Shneyder, 2003, p. 44);

– професійна ідентичність (Gazzola, De Stefano, Cristelle, & Theriault, 2011, p. 274);

– аутентичність, самопізнання, незалежність, емпатія, спонтанність (Manakhov, & Ivanov, 2012);

– швидкість мовлення, емоційне вираження, переконливість, тепло / позитивне ставлення,

оптимізм, співпереживання, чуйність (Anderson, Crowley, Himawan, Holmberg, & Uhlin, 2015);

міжособистісні навички (Anderson, McClintock, Himawan, Song, Patterson, 2016);

– емпатія, стресостійкість, емоціональна стабільність, комунікабельність, спостережливість, відповідальність, гнучкість поведінки, уміння слухати, креативність, уміння зчитувати невербальні засоби спілкування, терпимість, відкритість, рефлексія, безоцінність, щирість до себе та клієнта, самокритичність (Ziabreva, 2018, p. 214).

По-друге, деякі автори до професійно важливих якостей відносять ще й такі категорії: «уміння» (Ziabreva, 2018, p. 214); «навички» (Anderson, Crowley, Himawan, Holmberg, Uhlin, 2015); «віра» (Shneyder, 2003, p. 44).

Ми категорично не поділяємо таку позицію, оскільки це різні наукові категорії. «...Уміння – це здатність особи виконувати певні дії або діяльність на основі здобутих знань і сформованих навичок. Вони забезпечують осмисленість, раціональність, продуктивність та ефективність професійної діяльності...» (Tsilmak, 2017, p. 31). Навички – це сформовані автоматизовані інстинктоподібні дії, що реалізуються на рівні несвідомого контролю. Навички є важливими компонентами вмінь. Вони формуються шляхом заучування (через повторення) певних рухів, необхідних для виконання відповідних дій (Shishov, 1999, p. 33). А віра – це духовна світоглядна категорія. Тому вкрай важливо групувати професійно важливі якості представника певної професії чітко та системно, зазначити саме якості, а не «знання», «уміння», «навички», «властивості», «особливості», «характеристики», «здібності» тощо.

У працях учених переважно відтворено наукові роздуми та деякі авторські позиції. Видається, що перелік професійно важливих якостей повинен мати чітку структуру, тоді простіше буде підбирати психодіагностичний інструментарій для їх вивчення. Також необхідно визначити психологічний профіль рівня розвитку ПВЯ психолога-консультанта. Тоді на підставі цього можна буде розробити науково обґрунтовану психограму психолога-консультанта.

Мета і завдання дослідження

Метою нашого наукового дослідження є систематизація, класифікація та групування професійно важливих якостей, що мають бути притаманні психологові-консультантові, за їх персональною сферою у структурі характеру.

Для цього необхідно виконати низку таких завдань:

– проаналізувати наукові розвідки та встановити перелік професійно важливих якостей психолога-консультанта;

– розробити анкету й запропонувати її практикуючим психологам-консультантам для експертного оцінювання необхідного ступеня розвитку професійно важливих якостей психолога-консультанта;

– систематизувати, класифікувати та згрупувати професійно важливі якості психолога-консультанта за їх персональною сферою в структурі характеру.

На підставі наукових напрацювань було відібрано професійно важливі якості психолога-консультанта, на підставі яких розроблено анкету та проведено анонімне анкетування 53 практикуючих психологів-консультантів. Респондентам було запропоновано зазначити необхідний рівень розвитку у психолога-консультанта професійно важливих якостей. Після статистичного підрахування результатів було відібрано якості із середнім, високим і дуже високим рівнем розвитку, які було систематизовано, класифіковано та згруповано за їх персональною сферою в структурі характеру.

Виклад основного матеріалу

Психологічна служба Національної поліції України повинна бути забезпечена фахівцями, що зможуть ефективно здійснювати професійні функції в будь-яких складних службових умовах. Психологічне консультування є однією із форм системи психологічного забезпечення органів і підрозділів Національної поліції України. Важливе значення для психологічного консультування має сукупність взаємопов'язаних та взаємозумовлених ПВЯ, які мають бути притаманні психологові-консультантові.

На нашу думку, ПВЯ психолога-консультанта слід класифікувати за їх персональною сферою у структурі характеру, а саме об'єднати їх у такі групи: інтелектуальні, вольові, комунікативні, сенсорно-перцептивні, суспільно спрямовані та самопрезентаційні (див. рис).

Розглянемо сутність і значення ПВЯ психолога-консультанта для психологічного консультування. Отже, інтелектуальні ПВЯ – це:

1) *розсудливість* – ця якість дає змогу психологу-консультанту шляхом об'єктивного та логічного міркування раціонально визначити проблемне поле клієнта та його основні спонукальні детермінанти, винаходи, гіпотези тощо;

2) *гнучкість* – ця якість дає змогу психологу-консультанту бути варіативним, тобто спроможним підбирати під індивідуально-психологічні особливості клієнта різноманітні методи, прийоми, підходи, психотехнології та використовувати їх у процесі психологічного консультування тощо;

Рис. Класифікація ПВЯ психолога-консультанта за їх персональною сферою у структурі характеру

3) *прогностичність* – ця якість дає змогу психологу-консультанту спрогнозувати наміри, дії та вчинки інших людей, певний процес, розвиток явища, події чи ситуації, тим самим уникаючи, попереджаючи небажаних явищ і ситуацій;

4) *проникливість* – ця якість дозволяє психологу-консультанту «...помітити, зрозуміти наміри, дії і вчинки інших людей, розвиток подій, ситуацій, процесів і явищ у реальних умовах життєдіяльності...» (Tsilmak, 2013, p. 174);

5) *спостережливість* – ця якість налає можливість психологу-консультанту помічати у вербальній та невербальній поведінці клієнта, змісті його повідомлень – малопомітні деталі, аспекти, характеристики, ознаки тощо;

6) *креативність* – ця якість дозволяє психологу-консультанту підходити до процесу психологічного консультування творчо, нестандартно, по-новаторськи;

7) *імажинативність* (від фр. image – образ) – ця якість дозволяє психологу-консультанту образно уявляти, створювати нові образи;

8) *рефлексивність* (від пізньої лат. reflexio – звернення назад) – ця якість дає змогу психологу-консультанту здійснювати «...самопізнання, аналіз своїх емоцій і почуттів, станів, здібностей, поведінки ...» ("Psikhologicheskiy slovar").

Таким чином, група інтелектуальних професійно важливих якостей психолога-консультанта є достатньо значущою. Саме за допомогою цих якостей психолог-консультант зможе зрозуміти, що насправді має на увазі клієнт, а також підібрати необхідну технологію психологічної допомоги клієнтові. Із цією групою ПВЯ досить міцно пов'язана інша група – це **вольові ПВЯ психолога-консультанта**.

Значною є кількість вольових якостей, які об'єднані в певні групи. **Вольові якості психолога-консультанта** ми можемо згрупувати так:

1. Цілепокладальна вольова якість – цілеспрямованість. Вона дає змогу психологу-консультанту підпорядковувати всі свої дії та вчинки свідомо поставленій меті.

2. Саморегулятивні вольові якості психолога-консультанта:

а) *терплячість* – ця якість дозволяє психологу стійко переносити фізичні та психічні навантаження, випробування тощо;

б) *витриманість* – ця якість дає змогу психологу утримуватися від певних дій або вчинків; загальмовувати (сповільнити, послабити) зайву активність тощо;

в) *самовладання* – дозволяє психологу стримувати негативні емоції та почуття або активувати необхідні позитивні. Отже, «...само-

владання може виявлятися як у самостримуванні (тобто гальмуванні особою небажаних настроїв та емоційних станів), так й у самоактивізації (тобто викликання особою певних настроїв, станів, почуттів, які є стимулом для її подальших вчинків і дій) ...» (Tsilmak, 2017, p. 24);

г) *самоверядування* – дозволяє психологу управляти своїми діями та вчинками, самостійно розв'язувати проблемні питання, що можуть виникнути в процесі її життєдіяльності.

3. Самоорганізаційні вольові якості психолога-консультанта:

а) *організованість* – дозволяє психологу детально розподіляти та планувати свою діяльність у часовому просторі;

б) *дисциплінованість* – дає змогу психологу дотримуватися норм і правил поведінки.

4. Морально спрямована вольова якість психолога-консультанта – відповідальність. Вона дозволяє психологу усвідомлювати та відповідати за результати й наслідки власних дій, учинків і діяльності (бездіяльності).

Саме ця група вольових професійно важливих якостей обумовлює здатність психолога-консультанта керувати своїми діями, діяльністю, поведінкою та емоціями.

Наступна група – комунікативні професійно важливі якості психолога-консультанта. Їх ми можемо об'єднати в такі підгрупи, а саме:

1. Комунікативно-етичні якості психолога-консультанта:

а) *толерантність* – дозволяє психологу бути терпимим до людей (до їхніх стилю життя, особистісних звичок, поглядів, переконань тощо), поважати та приймати інакший світогляд;

б) *тактовність* – ця якість дозволяє психологу відчувати комунікативну межу, для того щоб не образити людину, не засмутити її та не завдати їй болю (тобто відчуття міри, якої слід дотримуватися в процесі психологічного консультування);

в) *коректність* – дозволяє психологу чемно спілкуватися, дотримуючись правил і принципів комунікації;

г) *делікатність* (франц. *delicat*, від лат. *delicatus*) – ця якість дає змогу психологу бути ввічливим і виваженим;

д) *неупередженість* – ця якість дозволяє психологу не бути суб'єктивним, не мати упередження проти когось або чогось тощо.

2. Комунікативно-технологічні якості:

а) *дипломатичність* – ця якість дозволяє психологу вести переговори, запобігати чи врегульовувати конфлікти, сприяючи відшукуванню клієнтами рішень;

б) *діалогізм* – ця якість дозволяє психологу ефективно вести бесіду.

3. Комунікативно-позиціональні якості:

а) *товариськість* – дозволяє психологу бути вербально активним;

б) *контактність* – дозволяє психологу прагнути до спілкування, обмінюватися інформацією, спонукати клієнта до спілкування тощо;

в) *відкритість* – дозволяє психологу відкрито висловлювати свої справжні думки й оцінки;

г) *асертивність* (від англ. *assertiveness* <англ. *to assert* – стверджувати, відстоювати <лат. *assertus* <лат. *asserere* – стверджувати) – дозволяє психологу «...відстоювати свої права та межі, висловлювати почуття, погляди й отримувати бажане чесно, прямо та з повагою...» (Luis).

Група комунікативних якостей взаємообумовлена та взаємопов'язана з іншими групами професійно важливих якостей психолога-консультанта, зокрема **сенсорно-перцептивними**. До сенсорно-перцептивних ПВЯ психолога-консультанта слід віднести:

а) *синтонність* (від грец. *syntonos* – співзвучність, узгодженість) – ця якість дозволяє психологу-консультанту відчувати клієнта та підлаштуватися. «... Синтонність – це психологічні погляджування, які створюють схожі емоційні стани в партнерів по спілкуванню, налаштовують на одну хвилю, допомагають встановити контакт, допомагають взаєморозумінню, покращують взаємини...» ("Anons hazeta", 2017);

б) *емпатійність* (грец. *ἔμψυχη* – «в» + грец. *πάθος* – «пристрасть», «страждання», «почуття») – ця якість дозволяє психологу-консультанту відчувати й розуміти почуття клієнта через співпереживання йому;

в) *чуйність* – ця якість дозволяє психологу-консультанту чуйно ставитися до людей.

Отже, ця група якостей, з одного боку, дозволяє бути «на одній хвилі» з клієнтом, тобто відчувати те, що він відчуває, співпереживати йому; а з іншого – ці якості лежать в основі професійного вигорання психолога-консультанта. Тому вони завжди потребують раціонального корегування.

Вагоме значення в структурі характеру психолога-консультанта мають і **самопрезентаційні ПВЯ психолога-консультанта**. До них віднесено:

а) *автентичність* (грец. *Αὐθεντικός* – справжній) – дозволяє психологу-консультанту бути собою;

б) *добррозичливість* – дозволяє психологу презентувати привітність, готовність допомагати іншим;

в) *конгруентність* (лат. *congruens*, – ntis – співрозмірний, відповідний) – ця якість дозволяє психологу демонструвати узгодженість його вербальної та невербальної поведінки, способу

передачі ним інформації та її змісту (тобто демонструвати «...відповідність зовнішнього вираження внутрішнього змісту...» ("Konhruentnist").

Отже, ці якості позиціонують психолога як особистість і як професіонала – консультанта.

Наступна група ПВЯ психолога-консультанта є важливою з позицій клієнтцентрованого підходу. Отже, **соціально спрямовані ПВЯ психолога-консультанта** – це:

а) *альтруїстичність* – дозволяє психологу «...безкорисливо прагнути до діяльності на благо інших...» ("Altruizm");

б) *надійність* – дозволяє психологу-консультанту виявляти «...стійкість і твердість моральних основ поведінки особистості...» (Bezrukova 2000);

в) *гуманізм* (лат. *humanus* – людський) – дозволяє психологу-консультанту виявляти повагу до людини, добре ставитися до всього живого; бути людиною.

Отже, соціально спрямовані ПВЯ психолога-консультанта надають йому можливості під час допомоги клієнтові в розкритті його внутрішніх ресурсів і резервів бути екологічним.

Таким чином, представлена класифікація ПВЯ психолога-консультанта охоплює різні характерологічні сторони особистості. Ця класифікація не є остаточною, її можна корегувати й доповнювати.

Наукова новизна

У статті вперше класифіковано та згруповано ПВЯ психолога-консультанта за персональною їх сферою у структурі характеру: інтелектуальні, вольові, комунікативні, сенсорно-перцептивні,

суспільно спрямовані та самопрезентаційні. До інтелектуальних ПВЯ психолога-консультанта віднесено розсудливість, гнучкість, критичність, прогностичність, проникливість, спостережливість, креативність, імажинативність і рефлексивність; до вольових: а) цілепокладальна вольова якість – цілеспрямованість; б) саморегулятивні – терплячість, витриманість, самовладання, самоврядування, в) самоорганізаційні – організованість, дисциплінованість; г) морально спрямована – відповідальність. До комунікативних віднесено такі підгрупи якостей: а) комунікативно-етичні – толерантність, тактовність, коректність, делікатність, неупередженість; б) комунікативно-технологічні – дипломатичність, діалогізм; в) комунікативно-позиціональні – товариськість, контактність, відкритість, асертивність. До сенсорно-перцептивних віднесено синтонність, емпатійність, чуйність. До самопрезентаційних – автентичність, доброзичливість, конгруентність. До соціальноспрямованих – альтруїстичність, надійність, гуманізм.

Висновки

Групування ПВЯ психолога-консультанта за їх персональною сферою в структурі характеру сприятиме системному й усвідомленому підбору за напрямками необхідного психодіагностичного інструментарію, який своєю чергою забезпечить якість професійно-психологічного відбору кандидатів на посаду психолога-консультанта. Перспективним напрямом дослідження є визначення еталонного профілю ступеня розвитку ПВЯ психолога-консультанта Національної поліції.

REFERENCES

- Altruizm [Altruism]. *Sait "Vikipediia", Site "Wikipedia"*. Retrieved from <https://uk.wikipedia.org/wiki/Altruizm> [in Ukrainian].
- Anderson, T., Crowley, M.E., Himawan, L., Holmberg, J.K., & Uhlin, B.D. (2015). Therapist facilitative interpersonal skills and training status: A randomized clinical trial on alliance and outcome. *Psychotherapy Research*. doi: 10.1080/10503307.2015.1049671.
- Anderson, T., McClintock, A.S., Himawan, L., Song, X., & Patterson, C.L. (2016). A prospective study of therapist facilitative interpersonal skills as a predictor of treatment outcome. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 84, 57-66. doi: 10.1037/ccp0000060.
- Anons hazeta "Upravlinnia osvitoiu", Announcement of the newspaper "Management of Education". (2017). (n.d.). www.osvitaua.com. Retrieved from <http://www.osvitaua.com/2017/04/57234> [in Ukrainian].
- Bedi, R.P., Haverkamp, B.E., Beatch, R., Cave, D.G., Domene, J.J., Harris, G.E., & Mikhail, A. (2011). Counselling Psychology in a Canadian Context: Definition and Description. *Canadian Psychology*, 52(2), 128-138. doi: 10.1037/a0023186.
- Bezrukova, V.S. (2000). *Osnovy dukhovnoy kultury (entsiklopedicheskiy slovar pedagoga) [Fundamentals of Spiritual Culture (Teacher's Encyclopedic Dictionary)]*. Ekaterinburg. Retrieved from <http://cult-lib.ru/doc/dictionary/spiritual-culture/fc/slovar-205-1.htm#zag-1314> [in Russian].
- Gazzola, N., De Stefano, J., Cristelle, A., & Theriault, A. (2011). Professional identity among counselling doctoral students: A qualitative investigation. *Counselling Psychology Quarterly*, 24(4), 257-275. doi: 10.1080/09515070.2011.630572.
- Goodyear, R., Lichtenberg, J., Hutman, H., Overland, E., Bedi, R., Christiani, K., & Young, C. (2016). A global portrait of counselling psychologists' characteristics, perspectives, and professional behaviors. *Counselling Psychology Quarterly*, 29(2), 115-138. doi: 10.1080/09515070.2015.112839.
- Kochiunas, R. (2008). *Psikhologicheskoe konsultirovanie i gruppovaya psikhoterapiia [Psychological counseling and group psychotherapy]*. Moscow: Akadem. Proekt; Triksta [in Russian].

- Konhruentnist [Congruence]. *Sait "Psykhologhis", Site "Psychologist"*. Retrieved from <http://psychologis.com.ua/kongruentnost.htm> [in Ukrainian].
- Liuvis, D. Asertyvnist: yak skazaty "Ni" i ne pochuvatys vynnym [Assertiveness: how to say "No" and not feel guilty]. *Zdorovia ta resursnist, Health and resources*. Retrieved from <https://executives.com.ua/asertyvnist-yak-skazaty-ni-i-ne-pochuvatys-vynnym> [in Ukrainian].
- Manakhov, S.V., & Ivanov, S.G. *Professionally important qualities of a counselor psychologist*. Retrieved from <http://conf-a.narod.ru/2.06.08.2012.pdf> [in Russian].
- Pavlova, O.S. (2018). Psychological counseling for Muslims: the analysis of foreign literature. *Journal of Modern Foreign Psychology*, 7(4), 46-55. doi: 10.17759/jmfp.2018070406.
- Psikhologicheskii slovar [Psychological Dictionary]. (n.d.). www.psychologies.ru. Retrieved from <https://www.psychologies.ru/glossary/16/refleksiya> [in Russian].
- Refleksiia [Reflection]. *Sait "Vikipediia", Site "Wikipedia"*. Retrieved from <https://ru.wikipedia.org/wiki> [in Ukrainian].
- Shishov, S.E. (1999). Poniatie kompetentsii v kontekste kachestva obrazovaniia [The concept of competence in the context of the quality of education]. *Standarty i monitoring v obrazovanii, Education Standards and Monitoring*, 2, 30-34 [in Russian].
- Shneyder, L.B. (2003). *Posobie po psikhologicheskomu konsultirovaniu [Psychological Counseling Guide]*. Moscow: Os-89 [in Russian].
- Sidorenko, E. (2002). *Trening kommunikativnoy kompetentnosti v delovom vzaimodeystvii [Training of communicative competence in business interaction]*. SPb. [in Russian].
- Tsilmak, O.M. (2013). Rol i mistse psykhologichnoi pronyklyvosti pratsivnykiv kryminalnoi militsii v systemi profesiino vazhlyvykh yakosteii [The role and place of psychological insight of criminal police officers in the system of professionally important qualities]. *Pivdenoukrainskyi pravnychi chasopys, South Ukrainian Law Journal*, 1, 173-175 [in Ukrainian].
- Tsilmak, O.M. (2017). *Pedahohichna kompetentnist vykladacha VNZ [Pedagogical competence of a university teacher]*. Odesa: ODUVS [in Ukrainian].
- Zeygarnik, B.V. (1986). *Patopsikhologiiia [Pathopsychology] (2nd ed., rev.)*. Moscow: Moskov. un-t [in Russian].
- Ziabreva, A.A. (2018). Professionalno vazhnye kachestva psikhologa-konsultanta: postanovka problemy [Professionally important qualities of a counselor psychologist: problem statement]. *Eksperymentalnye i teoreticheskie issledovaniia v sovremennoy nauke: problemy, puti resheniia, Experimental and theoretical research in modern science: problems, solutions: Proceedings of the 15 All-Russian Scientific and Practical Conference (Vols. 1-3)*, (pp. 212-216) [in Russian].

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- Альтруїзм. *Вікіпедія* : [сайт]. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/Альтруїзм>.
- Anderson T., Crowley M. E., Himawan L., Holmberg J. K., Uhlin B. D. Therapist facilitative interpersonal skills and training status: A randomized clinical trial on alliance and outcome. *Psychotherapy Research*. 2015. doi: 10.1080/10503307.2015.1049671.
- Anderson T., McClintock A. S., Himawan L., Song X., Patterson C. L. A prospective study of therapist facilitative interpersonal skills as a predictor of treatment outcome. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*. 2016. No. 84. P. 57–66. doi: 10.1037/ccp0000060.
- Анонс газета «Управління освітою» 5, 2017 URL: <http://www.osvita.ua.com/2017/04/57234>.
- Bedi R. P., Haverkamp B. E., Beatch R., Cave D. G., Domene J. J., Harris G. E., Mikhail A. Counselling Psychology in a Canadian Context: Definition and Description. *Canadian Psychology*. 2011. No. 52 (2). P. 128–138. doi: 10.1037/a0023186.
- Безрукова В. С. Основы духовной культуры (энциклопедический словарь педагога). Екатеринбург, 2000. 937 с. URL: <http://cult-lib.ru/doc/dictionary/spiritual-culture/fc/slovar-205-1.htm#zag-1314>.
- Gazzola N., De Stefano J., Cristelle A., Theriault A. Professional identity among counselling doctoral students: A qualitative investigation. *Counselling Psychology Quarterly*. 2011. No. 24 (4). P. 257–275. doi: 10.1080/09515070.2011.630572.
- Goodyear R., Lichtenberg J., Hutman H., Overland E., Bedi R., Christiani K., Young C. A global portrait of counselling psychologists' characteristics, perspectives, and professional behaviors. *Counselling Psychology Quarterly*. 2016. No. 29 (2). P. 115–138. doi: 10.1080/09515070.2015.112839.
- Кочюнас Р. Психологическое консультирование и групповая психотерапия : учеб. пособие. М. : Академ. Проект ; Трикста, 2008. 454 с.
- Конгруентність. *Психологіс* : [сайт]. URL: <http://psychologis.com.ua/kongruentnost.htm>.
- Льюїс Д. Асертивність: як сказати «Ні» і не почуватись винним. *Здоров'я та ресурсність*. URL: <https://executives.com.ua/asertyvnist-yak-skazaty-ni-i-ne-pochuvatys-vynnym>.
- Манахов С. В., Иванов С. Г. Профессионально важные качества психолога-консультанта. URL: <http://conf-a.narod.ru/2.06.08.2012.pdf>.
- Pavlova O. S. Psychological counseling for Muslims: the analysis of foreign literature. *Journal of Modern Foreign Psychology*. 2018. No. 7 (4). P. 46–55. doi: 10.17759/jmfp.2018070406.
- Психологический словарь. URL: <https://www.psychologies.ru/glossary/16/refleksiya>.
- Рефлексія. *Вікіпедія* : [сайт]. URL: <https://ru.wikipedia.org/wiki>.

- Шишов С. Е. Понятие компетенции в контексте качества образования. *Стандарты и мониторинг в образовании*. 1999. № 2. С. 30–34.
- Шнейдер Л. Б. Пособие по психологическому консультированию. М. : Ось-89, 2003. 272 с.
- Сидоренко Е. Тренинг коммуникативной компетентности в деловом взаимодействии. СПб., 2002. 84 с.
- Цільмак О. М. Роль і місце психологічної проникливості працівників кримінальної міліції в системі професійно важливих якостей. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2013. № 1. С. 173–175.
- Цільмак О. М. Педагогічна компетентність викладача ВНЗ : підручник. Одеса : ОДУВС, 2017. 116 с.
- Зейгарник Б. В. Патопсихология. Изд. 2-е, перераб. и доп. М. : Моск. ун-т, 1986. 287 с.
- Зябрева А. А. Профессионально важные качества психолога-консультанта: постановка проблемы. *Экспериментальные и теоретические исследования в современной науке: проблемы, пути решения : материалы XVI Всерос. науч.-практ. конф. : в 3 ч.* 2018. С. 212–216.

Стаття надійшла до редколегії 13.08.2020

Tsilmak O. – Doctor of Law, Professor, Professor of the Department of Psychology of the National University «Odessa Law Academy», Odessa, Ukraine
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-7348-4876>

Classification of Professionally Important Qualities of a Counseling Psychologist

*It is noted that there are a large number of scientific achievements, which cover the list of professionally important qualities of a counseling psychologist. However, scientists have not reached a consensus on the list of professionally important qualities of a counseling psychologist. Some authors include professionally important qualities as «skills», «abilities», «faith», etc., although these are different scientific categories. The **purpose** of our research is to systematize, classify, and group professionally important qualities that should be inherent in the psychologist-consultant, according to their personal sphere in the structure of the character. **Methodology** – on the basis of scientific achievements, professionally important qualities of a counseling psychologist were selected, on the basis of which a questionnaire was developed and an anonymous survey of 53 practicing counseling psychologists was conducted, who were asked to mark their required level of development. Statistically calculating the results, we selected qualities with medium, high and very high degree of development, which was then systematized, classified, and grouped by their personal sphere in the structure of the character. **Scientific novelty** – for the first time professionally important qualities of a psychologist-consultant were classified and grouped according to their personal sphere in the structure of character – intellectual, volitional, communicative, sensory-perceptual, social-oriented and self-presentation. The intellectual professionally important qualities of a counseling psychologist include prudence, flexibility, critical thinking, predictability, insight, observation, creativity, imaginativeness, and reflectivity. Volitional includes such subgroups of qualities as a) purposeful volitional quality – purposefulness; b) self-regulatory – patience, endurance, self-control, self-government, c) self-organizational – organization, discipline; d) morally-oriented – responsibility. Communicative includes such subgroups of qualities as a) communicative and ethical – tolerance, tact, correctness, delicacy, impartiality; b) communicative-technological – diplomacy, dialogism; c) communicative-positional – sociability, contact, openness, assertiveness. Sensory-perceptual includes syntonism, empathy, sensitivity. To self-presentation – authenticity, friendliness, congruence. To the socially-oriented – altruism, reliability, humanism. **Conclusions.** Thus, grouping professionally important qualities of a counseling psychologist by their personal sphere in the character structure will promote a systematic and conscious selection of the necessary psychodiagnostic tools, which in turn will ensure the quality of the professional and psychological selection of candidates for the position of «counseling psychologist». A promising area of research is to determine the reference profile of the degree of development of professionally important qualities of a psychologist-consultant of the National Police.*

Keywords: professionally important qualities; counseling psychologist; psychological counseling; professional and psychological selection; police.